

KONKURRENSVERKET	
2015 -04- 1 7	
Avd	
Dnr	
KSnr	Aktbil

KLAGANDE

Aktiebolaget Kristianstadsbyggen, 556054-1889

Ombud: Advokat Henrik Willquist

Advokatfirman Lindahl KB

Box 1214

251 12 Helsingborg

MOTPART

ThyssenKrupp Elevator Sverige AB, 556192-7525

Ombud: Advokat Liselott Fröstad och jur.kand. Jenny Kenneberg

Andersson Gustafsson Advokatbyrå KB

Box 3124

103 62 Stockholm

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Förvaltningsrätten i Malmös dom den 28 november 2014 i mål nr 8818-14,
se bilaga A

SAKEN

Offentlig upphandling

KAMMARRÄTTENS AVGÖRANDE

Kammarrätten upphäver förvaltningsrättens dom och avslår ThyssenKrupp Elevator Sverige AB:s ansökan om överprövning.

YRKANDEN M.M.

Aktiebolaget Kristianstadsbyggen (ABK) yrkar att kammarrätten, med upphävande av förvaltningsrättens dom, ska avslå ThyssenKrupp Elevator Sverige AB:s (Thyssen) ansökan om överprövning. ABK anför bl.a. följande.

Målet gäller huruvida kravet i förfrågningsunderlaget att anbudsgivarna ska lämna ett fast pris avseende driftstörningar, driftstopp eller andra reparationer uppgående till 5 000 kr strider mot lagen (2007:1091) om offentlig upphandling, förkortad LOU. Förvaltningsrätten har bedömt att den omständigheten att förfrågningsunderlaget inte innehåller några uppgifter om omfattningen av arbetena medför att underlaget brister i transparens. Denna bedömning är felaktig. Förfrågningsunderlaget innehåller uppgift om att den totala avropsmängden för föregående år uppgår till 4 000 000 kr, vilket ger en branschkundig person god indikation om mängden av efterfrågat arbete. Anbudsgivarna kan vidare utifrån antalet hissar, 251 stycken, sluta sig till en ungefärlig omfattning av arbetena, särskilt med beaktande av de uppgifter om typ, tillverkningsår m.m. som bifogats förfrågningsunderlaget. Därtill har funnits en möjlighet att inspektera hissarna innan anbudstiden gått ut.

Omfattningen av fastprisåtagandet är begränsat och omfattar t.ex. inte driftstopp/driftstörning som orsakats av skadegörelse. Inte heller omfattas skötsel, underhåll, tillsyn eller funktionskontroll utan sådant arbete ersätts på sedvanligt sätt. Detta får till följd att omfattningen av arbetena blir lättare att kalkylera. Samtliga hissar underhålls vidare regelbundet av ABK, vilket medför att antalet reparationer hålls nere.

Thyssen är den anbudsgivare som perioden före den aktuella haft avtalet om hisskötsel. Thyssen har således stor kunskap om hissarnas skick, rutiner och mönster och har sammantaget haft alla förutsättningar att kalkylera ett konkurrenskraftigt anbud.

Att helt kompensera för det informationsövertag som en tidigare leverantör har är inte möjligt. Att Thyssen har ett informationsövertag till följd av att bolaget tidigare varit leverantör innebär således inte att likabehandlingsprincipen trätts förnär.

Thyssen anser att överklagandet ska avslås och anför bl.a. följande. Den information som ABK lämnat i förfrågningsunderlaget är inte tillräcklig för att uppfylla kravet på transparens. I motsats till vad ABK gör gällande är det inte möjligt att göra en beräkning av antalet arbeten under gränsbeloppet och arbetenas storlek med ledning av uppgiften om ABK:s kostnad för hissrelaterade arbeten under 2013. Antalet åtgärder under gränsbeloppet kan inte utläsas och inte heller kostnaden för varje åtgärd. Teoretiskt sett kan det därför vara fråga om allt ifrån en åtgärd till många tusen. Dessutom kan kostnaden för varje åtgärd variera från någon hundralapp till 5 000 kr.

Att anbudsgivarna i upphandlingen har varierande tillgång till information om en så grundläggande omständighet som arbetenas omfattning innebär att principen om likabehandling trätts förnär. *Thyssen* har lidit skada genom övriga leverantörers informationsunderskott, dvs. att de inte känner till omfattningen av de upphandlade arbetena och som en följd härav lämnat orimligt låga anbudspriser i förhållande till mängden arbete. Med motsvarande kännedom om upphandlingsföremålet hade ett vinstdrivande företag inte kunnat lämna ett sådant anbud. Det är inte endast en anbudsgivare som saknar information som kan riskera att lida skada. Även den anbudsgivare som ensam känner till försvårande och fördyrande omständigheter kan riskera att lida skada då de övriga lämnar anbud ”i blindo” och konkurrensen grundas på gissningar i stället för fakta.

Thyssen åberopar Kammarrätten i Stockholms dom den 12 mars 2014 i mål nr 4777-13.

SKÄLEN FÖR KAMMARRÄTTENS AVGÖRANDE

Av principerna om transparens och likabehandling i 1 kap. 9 § LOU följer att den upphandlande myndighetens krav ska anges på ett sätt som gör att varje leverantör med utgångspunkt i förfrågningsunderlaget kan skapa sig en bild av möjligheterna att lämna ett konkurrenskraftigt anbud. De skif-

tande förhållanden som förekommer i det ekonomiska livet gör emellertid att även förfrågningsunderlag som inte är optimalt utformade får godtas, under förutsättning att de principer som bär upp LOU och unionsrätten inte träds förnär (jfr RÅ 2002 ref. 50).

Transparensprincipen

Av förfrågningsunderlaget framgår att vinnande leverantör ska till fast pris åta sig att åtgärda driftstörningar eller driftsstopp eller andra reparationer av hissanläggningar upp till 5000 kr exklusive mervärdesskatt. Kammarrätten konstaterar att den valda avtalsmodellen innebär att det föreligger osäkerhet för leverantören beträffande utfallet av antalet arbeten som kommer att utföras under löpande avtalsperiod och som kommer att ingå i det fasta priset. En viss vägledning kan dock leverantören få genom att antalet hissanläggningar som ingår i avtalet är angivet i förfrågningsunderlaget. Vidare framgår det i förfrågningsunderlaget att bolaget under 2013 beställt hissrelaterade arbeten om totalt 4 000 000 kr exklusive mervärdesskatt. Den valda modellen innebär att ABK lämnar över en viss affärsmässig risk till leverantören avseende omfattningen av de arbeten som kommer att utföras under löpande avtalsperiod och som särskild ersättning inte utgår för. Modellen brister inte i transparens avseende beskrivningen av upphandlingsföremålet som sådant eller vad som kommer tillmätas betydelse i upphandlingen. Enligt kammarrättens mening är det rimligt att kräva att leverantören i sitt anbud prissätter viss risk avseende att ingå ett avtal där omfattningen av utfallet av ett åtagande inte är preciserat i förväg. Sammanfattningsvis finner kammarrätten att Thyssen inte visat att förfrågningsunderlagets utformning strider mot principen om transparens.

Likabehandlingsprincipen

Det torde enligt kammarrättens uppfattning vara känt på marknaden att tidigare leverantörer till en upphandlande myndighet ofta deltar i myndighetens

upphandlingar av samma sak. I en sådan situation är det ofrånkomligt att leverantören, i detta fall Thyssen, har ett försteg i kunskaper om upphandlingsföremålet. Enligt kammarrättens mening har Thyssen inte visat att bolagets informationsöverskott innebär att ett brott mot likabehandlingsprincipen föreligger.

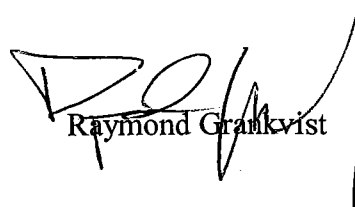
Sammanfattning

Sammanfattningsvis finner kammarrätten att Thyssen inte har visat att det finns grund för ingripande med stöd av 16 kap. 6 § LOU. Förvaltningsrätens dom ska därför upphävas och ansökan om överprövning avslås.

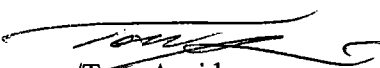

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga B (formulär 1).

Möjligheten till domstolsprövning kan påverkas av händelser som inträffar inom den i bilagan angivna överklagandetiden tre veckor, se 16 kap. LOU.

Raymond Grankvist

Lennart Berglund
referent

Monika Knutsson

/Tore Arvidsson

SÖKANDE

Thyssen Krupp Elevator Sverige AB, 556192-7525
Box 42038
126 12 Stockholm

Ombud: advokaten Liselott Fröstad och Jenny Kenneberg
Andersson Gustafsson Advokatbyrå KB
Box 3124
103 62 Stockholm

MOTPART

AB Kristianstadsbyggen, 556054-1889
Box 90
291 21 Kristianstad

Ombud: advokaten Henrik Willquist
Advokatfirman Lindahl KB
Box 1214
251 12 Helsingborg

SAKEN

Överprövning enligt lagen om offentlig upphandling, förkortad LOU

FÖRVALTNINGSRÄTTENS AVGÖRANDE

Förvaltningsrätten bifaller ansökan och förordnar att AB Kristianstadsbyggens upphandling av årsavtal av hisservice ska göras om.

BAKGRUND

AB Kristianstadsbyggen (ABK) genomför en upphandling avseende årsavtal av hisservice. Upphandlingen genomförs som öppet förfarande enligt LOU och är uppdelad enligt följande.

De två anbudsgivarna med de mest fördelaktiga anbuden kommer tilldelas ansvar för var sitt område med ansvar för skötsel och tillsyn av hissar samt ansvara för arbeten som understiger kostnader om 150 000 kr inom respektive område (hisserviceavtalet). Sex anbudsgivare antas dessutom till ett ramavtal för avrop för större reparationer eller ombyggnader mellan 150 000 – 1 500 000 kr.

Av tilldelningsbeslut den 20 augusti 2014 framgår att hisserviceavtalen kommer att tecknas med andra anbudsgivare än ThyssenKrupp Elevator Sverige AB (Thyssen).

YRKANDE OCH INSTÄLLNING

Thyssen ansöker om överprövning av upphandlingen och yrkar att förvaltningsrätten förordnar om att upphandlingen ska göras om. Thyssen anför huvudsakligen följande.

Enligt förfrågningsunderlaget avser avtalet samtliga ABK:s hissanläggningar, idag 251 stycken. Det framgår vidare att de vinnande anbudsgivarna av hisserviceavtalen till ett fast pris ska åtgärda alla driftstörningar, driftstopp eller andra reparationer upp till 5 000 kr exklusive mervärdesskatt per tillfälle (gränsbeloppet). Kostnader utöver gränsbeloppet för sådana åtgärder får faktureras ABK.

Ett driftstopp kan orsakas av en rad olika omständigheter och det kan komma att krävas olika reservdelar för att åtgärda felet. En åtgärd kan bestå i att skruva i en skruv, vilket tar några minuter och inte kostar något i materialkostnader men kan också bestå i att byta ut en kostsam del i en installation, vilket tar avsevärt mycket längre tid. Under anbudstiden har en av leverantörerna frågat efter statistik för tidigare felavhjälpande åtgärder för hissarna under 2013. ABK har svarat att någon sådan relevant sammanställning inte finns men att den som önskade kunde besöka varje enskild hiss och utreda frågan. Statistiken för tidigare åtgärder är av helt grundläggande betydelse för att anbudsgivarna ska kunna göra en affärsmässigt avvägd kalkyl av anbudspriserna. Att inte presentera den typen av uppgifter, ens på förfrågan, bidrar starkt till den bristande transparensen i upphandlingen. Att anbudsgivarna skulle göra platsbesök på 251 hissanläggningar för att skapa sig en bild av förutsättningarna för åtagandet i just den här upphandlingen är inte rimligt. Anbudet kan aldrig bära kostnaderna för att göra en sådan utredning och anbudspriserna får istället grundas på rena gissningar.

Uppgifterna i förfrågningsunderlaget säger ingenting om hur väl hissarna är skötta, hur ofta det normalt sett inträffar ett driftstopp eller vad tidsåtgången är i genomsnitt för att åtgärda ett sådant driftstopp. Även om aktörerna är professionella och har erfarenhet av liknande uppdrag har de nu nämnda uppgifterna så stor betydelse för utförandet av uppdraget att det i praktiken är omöjligt att göra en affärsmässig kalkyl av anbudet utan dessa.

Det ska i detta sammanhang även noteras att uppgifter om statistik över tidigare åtgärder endast visar hur det tidigare har förhållit sig. Uppgifterna kan beaktas vid en gissning om hur det kan se ut under den kommande perioden men är inte tillräckligt för att ersätta mängduppgifterna. Således hade förfrågningsunderlaget inte varit tillräckligt tydligt vad gäller omfattningen av åtagandet även om kompletta uppgifter över tidigare åtgärder

redovisats. Underlaget blir kalkylerbart och transparent först när det klart och tydligt anges vilken mängd arbete som ska ingå i det fasta priset.

Anbudssummorna i förevarande upphandling är inte resultatet av affärs-
mässiga kalkyler utan av rena gissningar. Det framgår inte minst av att
skillnaden mellan de fasta priserna är närmare 500 procent och mellan de
löpande priserna närmare 300 procent. Vinstmarginalerna på den aktuella
typen av uppdrag uppgår endast till ett par procent vilket innebär att skill-
naden inte kan förklaras på något annat sätt än att anbudsgivarna har "giss-
sat" priser snarare än kalkylerat dem. Att underlaget uppvisar sådana bris-
ter är inte förenligt med transparensprincipen.

När åtagandets omfattning och mängd inte är angiven blir det ett problem
även ur ett likabehandlingsperspektiv. I det aktuella fallet är det förvisso de
själva som har innehaft en del av kontraktet under den föregående avtals-
perioden och som därmed har tillgång till uppgifter som övriga leverantö-
rer inte har. Informationstillgången har emellertid inte inneburit en fördel
för dem i upphandlingsskedet. De har på goda grunder bedömt att en annan
prisbild inte kommer generera lönsamhet i åtagandet. Att anbudsgivarna
haft olika mycket information om upphandlingsobjektet och därmed "giss-
sat" mängden arbete utifrån olika förutsättningar strider mot principen om
likabehandling vilket drabbat dem negativt.

Anbudsförutsättningarna i upphandlingen är inte förenliga med principerna
om transparens och likabehandling. Bristerna i underlaget har medfört att
bolaget har tvingats till en annan anbudsstrategi än vad som vanligen till-
lämpas. Eftersom det inte preciserats i förfrågningsunderlaget vilken
mängd tjänster som upphandlas har anbudspriserna från samtliga anbuds-
givare baserats på rena gissningar. Med ett transparent underlag hade de
lämnat ett annat anbudspris och därmed haft bättre möjligheter att tilldelas

kontraktet. Mot denna bakgrund lider eller i vart fall riskerar bolaget att lida skada av bristerna i förfrågningsunderlaget.

ABK bestrider Thyssens yrkande om att upphandlingen ska göras om. ABK anför huvudsakligen följande.

Thyssen är den av anbudsgivarna som haft klart bäst förutsättningar att bedöma den kommersiella frågan. ABK kan inte anses ha missgynnat Thyssen ur ett likabehandlingsperspektiv.

Syftet med den del av avtalet Thyssen ifrågasätter är att anbudsgivarna får stå för risken vid mindre reparationer som uppstår vid driftstörningar under avtalstiden medan ABK står risken för kostnader över gränobeloppet. En sådan fördelning är rimlig.

Det ligger i sakens natur att det är omöjligt att på förhand meddela leverantörerna vilken mängd arbete som kommer att åtgå eller i vilken utsträckning vissa moment kommer att utnyttjas. Detta är särskilt viktigt att notera beträffande driftstörningar och driftstopp, som omöjligt kan förutses på förhand. Det finns inte något som indrar att anbudsgivare måste prissätta viss risk och osäkerhet i sina anbud så länge likabehandlingsprincipen iakttas. Däremot kan naturligtvis anbudsgivare göra sina egna kalkyler och beräkningar baserat på sin erfarenhet av motsvarande hissbestånd. Den riskfördelning ABK valt i denna upphandling är i det närmaste sedvänja inom hissbranschen och är något som alla hissleverantörer är bekanta med.

Thyssen redovisar att ABK inte kunnat presentera statistik avseende felavhjälpande åtgärder och att anbudsgivarna därför varit tvungna att gissa i vilken omfattning driftstörningar, driftstopp eller andra reparationer skulle uppstå. Påståendet ger sken av att anbudsgivarna skulle lägga anbud på något helt okänt, vilket är en felaktig föreställning av flera skäl. För det

första så är anbudsgivarna i branschen och har naturligtvis både lång och sannolikt väldokumenterad erfarenhet av hissar. ABK:s hissar är också av standardtyp. För det andra framgår det av förfrågningsunderlaget att det är fråga om totalt 251 hissanläggningar. Redan genom den uppgiften borde varje välinformerad anbudsgivare kunna göra adekvata beräkningar. Upphandlingen strider därför inte mot transparensprincipen.

I upphandlingen utgör "fastprisvolymen" en liten del av det som leverantörerna ska leverera. I allt väsentligt kommer vinnande anbudsgivare ersättas på löpande räkning i enlighet med priser som lämnats av vinnande anbudsgivare.

Thyssen har anfört att bolaget och andra anbudsgivare skulle vara oförmögna att göra någon kalkyl på grund av den fasta ersättningen och att detta missgynnade dem. Thyssens ansökning ska ses mot bakgrund av att varken de eller någon annan anbudsgivare anmärkt mot den fasta ersättningen som sådan innan tilldelningsbeslutet kom och Thyssen insåg att bolaget inte tilldelats kontraktet.

Thyssen har också haft bättre förutsättningar än någon annan leverantör att bedöma arbetsmängden för åtagandet, eftersom de haft uppdraget avseende hisservice hos ABK sedan oktober 2010 innan det ånyo upphandlades.

Thyssen argumenterar trots detta för att de varit i sämre sits än andra anbudsgivare, vilket faller på sin egen orimlighet. Thyssen kan därför inte anses ha lidit eller riskerat att lida skada. Thyssen har i själva verket lämnat ett spekulativt anbud men utvärderingsmodellen har inte gynnat detta, vilket Thyssen ensamt bär ansvar för.

SKÄLEN FÖR AVGÖRANDET

Rättslig reglering

En upphandlande myndighet ska enligt 1 kap. 9 § LOU behandla leverantörer på ett likvärdigt och icke-diskriminerande sätt samt genomföra upphandlingar på ett öppet sätt. Vid upphandlingar ska vidare principerna om ömsesidigt erkännande och proportionalitet iakttas.

Av 16 kap. 4 och 6 §§ LOU framgår att förvaltningsrätten kan pröva om en upphandlande myndighet har brutit mot någon bestämmelse i lagen och, på talan av en leverantör som lidit eller kan komma att lida skada, besluta att en upphandling ska göras om eller får avslutas först sedan rättelse gjorts.

Vid överprövningar enligt LOU gäller att förvaltningsrätten i princip endast prövar de särskilt angivna frågor som sökanden tar upp.

Förvaltningsrättens bedömning

För att kunna utnyttja de konkurrensmöjligheter som finns och för att det ska ske på lika villkor, krävs ett så klart och tydligt utformat förfrågningsunderlag att en leverantör på grundval av detta kan avgöra vad den upphandlande enheten tillmäter betydelse vid upphandlingen och att en utvärderingsmodell ska vara så utformad att den är ägnad att leda till ett rättvisande resultat, dvs. att det anbud som är ekonomiskt mest fördelaktigt antas. Detta följer också av gemenskapsrättens krav på likabehandling, förutsebarhet och transparens. De skiftande förhållanden som förekommer i det ekonomiska livet gör att även förfrågningsunderlag och utvärderingsmodeller som inte är optimalt utformade får godtas under förutsättning att de principer som bär upp LOU och gemenskapsrätten inte träds för när.

Av förfrågningsunderlaget framgår att AKB förvaltar totalt 251 hiss-
läggningar. Anbudsgivarna lämnar ett fast pris på hissserviceavtalet varpå
de två anbudsgivarna som har de mest fördelaktiga anbuden tilldelas var
sitt hissserviceområde.

Hisserviceavtalet omfattar komplett skötsel och tillsyn av de hissar som
angetts i den hissförteckning som bifogats förfrågningsunderlaget. An-
budsgivarna avgör vilken tillsyn och skötsel som behövs utöver en viss
angiven minimumomfattning som beskrivs i förfrågningsunderlaget. Där-
till ska vid driftstörningar, driftstopp eller andra reparationer åtgärdande av
detta ingå för alla åtgärder som kostar upp till 5 000 kr exklusive mervär-
deskatt per tillfälle (gränsbeloppet). Kostnader som överstiger gränsbe-
loppet får faktureras AKB. Vidare avropas arbeten under 150 000 kr av
den anbudsgivare som innehar kontrakt inom respektive hissserviceområde.

Inledningsvis finner förvaltningsrätten att Thyssen inte kan anses ha visat
att den i upphandlingen tillämpade avtalskonstruktionen strider mot princi-
pen om likabehandling.

Thyssen har framför allt gjort gällande att förfrågningsunderlaget inte upp-
fyller kravet på transparens, eftersom det utifrån förfrågningsunderlaget
inte går att förutse i vilken omfattning en anbudsgivare till ett fast pris åtar
sig att åtgärda driftstörningar, driftstopp eller andra reparationer upp till
gränsbeloppet inom det område de tilldelas.

Förvaltningsrätten kan konstatera att den valda avtalsmodellen innebär att
det föreligger osäkerhet beträffande omfattningen av de arbeten som ingår i
hisserviceavtalet, vilket innebär att anbudsgivaren får uppskatta denna om-
fattning när de utformar sina anbud. Det är i och för sig rimligt att kräva att
en anbudsgivare i viss mån måste prissätta en viss risk och osäkerhet i sina

anbud. Det får dock inte ske på bekostnad av att förfrågningsunderlaget inte når upp till kravet på transparens. Alla rimligt informerade och normalt omsorgsfulla anbudsgivare måste ha möjlighet att, på grundval av den information som lämnas, kunna förutse omfattningen av sådana arbeten och därmed beräkna ett konkurrenskraftigt anbud.

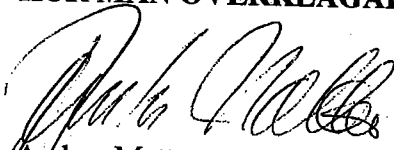
Av förfrågningsunderlaget framgår att omfattningen av arbete inte kan bestämmas och att anbudslämnarna inte kan tillgodoräkna sig någon mängd. Upplysningsvis uppges att AKB under år 2013 beställt hissrelaterade arbeten för ca 4 000 000 kr exklusive moms. Av detta går emellertid inte att utläsa hur stor omfattningen var av driftstörningar, driftstopp eller andra reparationer under gränsbeloppet under detta år. Av förfrågningsunderlaget framgår inte heller några andra uppgifter som anbudsgivarna kunnat använda sig av för att uppskatta omfattningen av driftstörningar, driftstopp eller andra reparationer under gränsbeloppet.

Den information som har lämnats är enligt förvaltningsrättens bedömning därför inte tillräcklig för att leverantörerna ska kunna skapa sig en bild av omfattningen av sådana arbeten. Eftersom omfattningen inte har gått att förutse kan det inte heller uteslutas att denna del av avtalet skulle kunna komma att utgöra en relativt stor del av det totala åtagandet för de vinnande anbudsgivarna. Rätten anser därför att förfrågningsunderlaget brister i förutsebarhet i fråga om åtagandets omfattning. Det innebär att förfrågningsunderlagets utformning i denna del är ett brott mot principen om transparens.

Förvaltningsrätten finner, med hänsyn till att Thyssen genom den aktuella bristen i förfrågningsunderlaget har kunnat förlora möjligheten att lämna vad bolaget anser vara sitt bästa anbud i upphandlingen, att bolaget i vart fall har riskerat att lida skada. Det finns därför skäl för ingripande enligt 16 kap. 6 § LOU. Eftersom bristen hänför sig till upphandlingens konkurrens-

uppsökande skede ska upphandlingen göras om. Thyssens ansökan ska alltså bifallas.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga (DV 3109/1B LOU)

Anders Mattsson

Philip Torell har föredragit målet.

HUR MAN ÖVERKLAGAR

Den som vill överklaga kammarrättens avgörande ska skriva till Högsta förvaltningsdomstolen. Skrivelsen ställs alltså till Högsta förvaltningsdomstolen *men ska skickas eller lämnas till kammarrätten.*

Överklagandet ska ha kommit in till kammarrätten *inom tre veckor* från den dag då klaganden fick del av beslutet. Om beslutet har meddelats vid en muntlig förhandling, eller det vid en sådan förhandling har angetts när beslutet kommer att meddelas, ska dock överklagandet ha kommit in inom tre veckor från den dag domstolens beslut meddelades. Tiden för överklagande för det allmänna räknas dock från den dag beslutet meddelades.

Om sista dagen för överklagande infaller på en lördag, söndag eller helgdag, midsommar-, jul- eller nyårsafton, räcker det att skrivelsen kommer in nästa vardag.

För att ett överklagande ska kunna tas upp i Högsta förvaltningsdomstolen krävs att *prövningstillstånd* meddelas. Högsta förvaltningsdomstolen lämnar prövningstillstånd om det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas eller om det finns synnerliga skäl till sådan prövning, såsom att det finns grund för resning eller att målets utgång i kammarrätten uppenbarligen beror på grovt förbiseende eller grovt misstag.

Om prövningstillstånd inte meddelas står kammarrättens beslut fast. Det är därför viktigt att det klart och tydligt framgår av överklagandet till Högsta förvaltningsdomstolen varför man anser att prövningstillstånd bör meddelas.

Skrivelsen med överklagande ska innehålla följande uppgifter;

1. den klagandes namn, person-/organisationsnummer, postadress, e-postadress och telefonnummer till bostaden och mobiltelefon. Dessutom ska adress och telefonnummer till arbetsplatsen och eventuell annan plats där klaganden kan nås för delgivning lämnas om dessa uppgifter inte tidigare uppgetts i målet. Om klaganden anlitar ombud, ska ombudets namn, postadress, e-postadress, telefonnummer till arbetsplatsen och mobiltelefonnummer anges. Om någon person- eller adressuppgift ändras är det viktigt att anmälan snarast görs till Högsta förvaltningsdomstolen
2. det beslut som överklagas med uppgift om kammarrättens namn, målnummer samt dagen för beslutet
3. de skäl som klaganden vill åberopa för sin begäran om att få prövningstillstånd
4. den ändring av kammarrättens beslut som klaganden vill få till stånd och skälen för detta
5. de bevis som klaganden vill åberopa och vad han/hon vill styrka med varje särskilt bevis.